

Standpunt van de Nationale Raad voor de Coöperatie inzake de voorgenomen hervorming van het Belgisch Vennootschapsrecht

A. Werkwijze

Het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht (BCV) neemt zich voor om in de loop van de maand juni aan de Minister van Justitie uitgewerkte voorstellen over te maken voor een grondige hervorming, vereenvoudiging en flexibilisering van het vennootschapsrecht.

De beoogde vereenvoudiging komt onder meer tot uiting in een afschaffing van het kapitaalbegrip (behalve voor de NV), de integratie van het verenigingsrecht in een eengemaakt wetboek van vennootschappen en verenigingen en in een drastische reductie van het aantal vennootschapsvormen. Daarbij wordt niet uitgesloten dat ook de coöperatieve vennootschap als afzonderlijke rechtsvorm zou verdwijnen en herleid zou worden tot een modaliteit van een BVBA.

Op 12 maart 2015 vond een vergadering plaats van de uitgebreide Juridische Werkgroep van de NRC (de “Werkgroep”) met een delegatie van het BCV. Daarop werd aan de NRC gevraagd om een schriftelijk standpunt te bezorgen tegen uiterlijk einde mei.

Een grondige hervorming van het vennootschapsrecht zal naar verwachting ook een impact hebben op de rol van de NRC en op de erkenningscriteria voor de NRC, waarvan de nood aan actualisering reeds eerder door de Nationale Raad werd erkend. Zo zou de NRC naast het uitwerken van aanbevelingen en *best practices* voor coöperaties ook een toezichtsfunctie moeten hebben met betrekking tot de naleving ervan en op de wijze waarop coöperatieve vennootschappen hierover rapporteren (*comply or explain*) en de toepassing van deze aanbevelingen en *best practices* stimuleren.

Op 13 april 2015 heeft de Werkgroep een vervolgvergadering gehouden ter voorbereiding van een ontwerp van standpunt dat aan de Nationale Raad werd voorgelegd gedurende een extra vergadering, gehouden op 7 mei 2015 om 14.00u. Aansluitend waren er nog diverse contacten om het standpunt verder te verfijnen. Na goedkeuring werd dit vervolgens aan de BCV overgemaakt, en aan de Ministers bevoegd in deze materie.

B. Krachtlijnen van het ontwerp van standpunt van de NRC

Het ontwerp van standpunt van de NRC kan als volgt worden samengevat:

1. de coöperatieve sector dient te beschikken over en verdient een volwaardige eigen rechtsvorm;
2. het behoud van een afzonderlijke rechtsvorm vereist een adequate wettelijke invulling van de coöperatieve eigenheid;
3. coöperatieve vennootschappen die beantwoorden aan de (geactualiseerde) erkenningscriteria komen verder in aanmerking voor erkenning voor de NRC;
4. de NRC dringt aan op een werkzaam overgangsrecht, zonder onnodige kosten voor de sector en met de nodige aandacht voor de verwijzingen naar de coöperatieve structuur in andere wetgeving.

C. Behoud van de coöperatieve vennootschap als afzonderlijke rechtsvorm

1. *De coöperatieve sector heeft nood aan een rechtsvorm die recht doet aan de eigenheid van de coöperatieve beginselen – nationaal en internationaal kader*

Coöperaties maken een historische en maatschappelijke realiteit uit, waarvan de waarde – vandaag meer dan ooit – zowel op nationaal als internationaal vlak wordt erkend. Het gedachtengoed dat de erkende coöperaties kenmerkt, onderscheidt zich wezenlijk van de beginselen die ten grondslag liggen van de BVBA of NV die overwegend, zo niet uitsluitend, op winstmaximalisatie voor de huidige en toekomstige aandeelhouders zijn gericht.

Bij de coöperatie staat daarentegen de gezamenlijke inspanning of dienstverlening centraal, waartoe de leden-vennoten rechtstreeks bijdragen dan wel die door de collectieve bijdrage van de vennoten mogelijk wordt gemaakt, en dit benaderd vanuit een lange termijnperspectief.

De coöperatieve vennootschapsvorm biedt de structuur om dit collectieve platform op flexibele wijze gestalte te geven.

België telt momenteel ca. 25.000 coöperatieve vennootschappen, die actief zijn in erg uiteenlopende sectoren: naast de drie klassieke coöperatieve domeinen van de geneesmiddelendistributie, de land- en tuinbouw en de financiële sector, zijn coöperatieve vennootschappen ook sterk aanwezig in de energiesector, de huisvesting en andere gemeenschapsdiensten. In 2012 vertegenwoordigden coöperaties een omzet van iets meer dan 5% van het BBP¹. Waar op heden een aantal coöperaties erkend is voor de NRC, valt het werkelijke aantal vennootschappen dat zich inschrijft in en functioneert volgens het coöperatief model niet juist te bepalen, omdat een groot aantal “echte” coöperatieve vennootschappen niet de nodige stappen hebben ondernomen met het oog op een erkenning voor de NRC. Dit klemmt des te meer nu talrijke coöperaties sinds enkele jaren de coöperatieve waarden (opnieuw) centraal hebben gesteld in hun business model.

Vanuit private of burgerinitiatieven zijn de afgelopen jaren tientallen nieuwe coöperaties ontstaan met een uitgesproken wens om een maatschappelijke meerwaarde te genereren. Deze vennootschappen zijn actief in sectoren zoals de hernieuwbare energie, het zelfstandig samen wonen, groepsaankopen, bio-landbouw, korte ketenproductie,... Ook bestaande traditionele coöperaties willen vaak nauwer aanknopen bij hun coöperatieve oorsprong en ondernemen concrete stappen om aan te sluiten bij hun basiswaarden.

Deze dynamiek wordt ondersteund en verder uitgebouwd door het coöperatieve middenveld, dat zich actief inzet voor de promotie van de beginselen van de International Cooperative Alliance (ICA), zowel binnen de coöperaties zelf (bij de opmaak van hun statuten of

¹ Van Opstal, W. (2013) Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011. Leuven: CESOC-KHLeuven & Coopburo.

governance charter) als bij de Vlaamse en Waalse politieke overheden die in hun regionaal beleid rekening houden met de coöperatieve beginselen².

In een internationale context werd deze eigenheid samengevat in de 7 coöperatieve beginselen, zoals verwoord door ICA (International Co-operative Alliance):

1. Vrijwillig en open lidmaatschap
2. Democratische controle door de leden
3. Economische inbreng door de leden
4. Autonomie en onafhankelijkheid
5. Opleiding, training en informatie
6. Samenwerking tussen coöperaties
7. Aandacht voor de gemeenschap

De internationale erkenning van de coöperatie beperkt zich evenwel niet tot de initiatieven van ICA. Deze vormen slechts een uiting van het groot maatschappelijk belang dat op veel ruimere schaal Europees en internationaal aan de coöperatieve organisatievorm wordt gehecht.

- Dat de Europese Unie, naast de Europese Vennootschap (SE), ook een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE) instelde,³ bevestigt dat deze rechtsvorm een specificiteit vertoont die een afzonderlijk juridisch kader vereist en verantwoordt.
- Eerder had ook de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) reeds gewezen op de belangrijke opdracht die voor de nationale overheden is weggelegd in het promoten van de coöperatieve ondernemingsvorm en het aanreiken van een passend juridisch kader. Zo stelt het ILO in haar *Recommendation concerning Promotion of Cooperatives, 2002 (No 193)*:

*“Member States should adopt specific legislation and regulations on cooperatives, which are guided by the cooperative values and principles set out in Paragraph 3, and revise such legislation and regulations when appropriate”.*⁴

- In dezelfde lijn stelde de Europese Commissie, in haar Mededeling over de bevordering van de coöperatieve vennootschappen in Europa:

“Coöperaties hebben een sterke traditie die teruggaat tot de industriële revolutie. Toch mogen ze niet als een overblijfsel van de negentiende eeuw worden gezien.

² Zie bv. Vlaams Decreet van 17 februari 2012 betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen, of nog het Besluit van de Waalse Regering van 11 december 2014 waarbij een gedelegeerde opdracht wordt toevertrouwd aan Sowecsom met het oog op de ondersteuning en de promotie van coöperatieve vennootschappen.

³ Verordening (EG) nr. 1435/2003 van de Raad van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE) en Richtlijn 2003/72/EG van de Raad van 22 juli 2003 tot aanvulling van het statuut van een Europese coöperatieve vennootschap met betrekking tot de rol van de werknemers, PB L 207 van 18.3.2003.

⁴ Zie http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=normlexpub:12100:0::no::P12100_ILO_code:R193, artikel 10.(1).

*De Commissie erkent dat de verscheidenheid aan bedrijfspvormen in de EU van belang is voor de Europese economie. Coöperaties zijn moderne en dynamische ondernemingen met een groot potentieel.*⁵

Daarbij wees de Commissie op de verplichting voor de Lidstaten om wijzigingen in het coöperatief regelgevend kader vooraf ter kennis te brengen van de Commissie (en de andere Lidstaten), vanuit een bekommernis om de wetgeving op coöperaties te verbeteren:

*“De Commissie zal, met name in de kandidaat-lidstaten, actief met de overheden en coöperatieve organisaties samenwerken om de wetgeving op coöperaties te verbeteren. Daarbij wijst de Commissie alle lidstaten erop dat zij elkaar en de Commissie van nieuwe wetsontwerpen op dit gebied in kennis moeten stellen voordat deze worden goedgekeurd.”*⁶

- Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) benadrukt geregeld het belang van coöperatieve vennootschappen binnen de Europese Unie, in het bijzonder dit van coöperatieve banken⁷.
- Zich rekenschap gevend van de cruciale rol van coöperaties heeft voormalig eurocommissaris Tajani, in samenwerking met Cooperatives Europe, een werkgroep ingesteld om zich te buigen over het coöperatief ondernemerschap, wat uitmondde in een «Cooperative Roadmap for Europe»⁸.
- Bovendien bestaan er doorheen gans Europa talrijke federaties en (sectoriële) groeperingen die de coöperatieve beweging vertegenwoordigen: Cooperatives Europe, General Committee for Agricultural Cooperation in the European Union (COGECA), European Association of Co-operative Banks (EACB) en de Europese Unie van de Sociale Apotheken (UESP), om er slechts enkele te noemen.
- Tot slot riep de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het jaar 2012 uit tot Jaar van de Coöperatie. De VN Resolutie van 18 december 2009 riep de lidstaten ook op om werk te maken van goede wetgeving op de coöperaties:

“The General Assembly,

(..)

6. Urges Governments (..) to give due consideration to the role and contribution of cooperatives (..) by, inter alia: (..)

⁵ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's 'Over de bevordering van coöperatieve vennootschappen in Europa', 23 februari 2004, COM(2004)18, p. 17.

⁶ Mededeling van de Commissie, *l.c.*, COM(2004)18, p. 12.

⁷ Mededeling «ECO/371 EESC-2014-04516-00-01-AC-TRA».

⁸ Deze roadmap groepeert een reeks aanbevelingen inzake huidige en toekomstige prioriteiten voor de coöperatieve sector, te weten: specifieke steun voor coöperaties, toegang tot financiële middelen en het opnemen van het coöperatief model in de onderwijsprogramma's.

(c) Taking appropriate measures aimed at creating a supportive and enabling environment for the development of cooperatives by, inter alia, (...) promoting and implementing better legislation, research, sharing of good practices (...).⁹

2. *De huidige flexibele coöperatieve vennootschapsvorm is niet voorbehouden aan organisaties die functioneren volgens de coöperatieve beginselen*

Het BCV benadrukt dat de huidige coöperatieve vennootschap een passende structuur vormt voor de organisaties die zich door de coöperatieve beginselen laten leiden, maar daar geenszins toe beperkt blijft. Of nog: de toegang tot de coöperatieve vennootschapsvorm is niet voorbehouden aan de échte coöperaties, waardoor de vennootschapsvorm vaak wordt gebruikt door organisaties die behoefte hebben aan de flexibiliteit die de CV biedt, zonder dat zij evenwel aansluiting zoeken bij de coöperatieve beginselen.

De BCV ambieert om die grote statutaire flexibiliteit – met inbegrip van de mogelijkheid voor vennoten om soepel in- en uit te treden, ten laste van de vennootschap – ook toe te laten binnen de BVBA. De versoepeling van het BVBA-regime zal ertoe leiden dat de organisaties die niet volgens de coöperatieve beginselen functioneren, niet langer behoefte hebben aan de coöperatieve rechtsvorm. Zij zullen hun gading perfect kunnen vinden binnen de meer flexibele BVBA.

3. *Ook na de flexibilisering van de BVBA heeft de coöperatieve sector nood aan een eigen rechtsvorm*

De NRC onderschrijft deze vaststelling van het BCV. De NRC benadrukt evenwel dat het wegnemen van de oorzaken die de coöperatieve vennootschap tot een populaire ‘vluchtform’ maken, er niet toe leidt dat de coöperatieve vennootschap haar autonome bestaansreden zou verliezen. Ook vandaag is de coöperatieve vennootschap méér dan een vennootschapsvorm die een flexibiliteit toelaat die andere vennootschapstypes ontberen.

In het licht van voorgestelde hervorming lijkt het wel aangewezen om de coöperatieve vorm voor te behouden aan die vennootschappen die zich in de coöperatieve beginselen inschrijven. Een voorstel van wettelijke invulling is opgenomen onder afdeling D.

De NRC dringt er dan ook op aan dat de coöperatieve vennootschap als een volwaardige rechtsvorm behouden blijft, en niet wordt gereduceerd tot een modaliteit van de BVBA.

Het behoud van een afzonderlijke rechtsvorm is om volgende redenen essentieel:

- de coöperatieve vennootschap is geen loutere ‘verschijningsvorm’ van de BVBA, ook niet na een aanzienlijke versoepeling van de regels die de BVBA beheersen. De echte coöperatie gaat immers uit van eigen basisbeginselen. Het zelfstandige vennootschapstype vormt de structurele erkenning van deze eigenheid;

⁹ Zie http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/136.

Zelfs in een BVBA 'nieuwe stijl', waarin een verregaande flexibiliteit mogelijk zou zijn, zullen de bepalingen inzake het variabel kapitaal (in- en uittreding binnen de statutaire grenzen), inzake de werking van de organen en inzake overdrachtsbeperkingen eerder ingegeven zijn door het besloten karakter van deze vennootschapsvorm en het beperkt aantal vennoten, terwijl de soortgelijke bepalingen in een coöperatieve vennootschap veeleer een middel vormen om het *intuitu personae* karakter van de coöperatieve vennootschapsband gestalte te geven.

- een eigen vennootschapstype is cruciaal voor de herkenbaarheid en uitstraling van de coöperatieve eigenheid. Dit geldt zowel op het nationale vlak als, in nog grotere mate, op het internationale vlak. Vrijwel alle Westerse (of daarvan afgeleide) rechtstelsels kennen een eigen coöperatieve vennootschapsvorm. De herkenbaarheid die uitgaat van de vennootschapsvorm kan niet worden overschat. Het ontnemen van deze structurele herkenbaarheid, of de herleiding ervan tot een 'suffix' bij de BVBA-rechtsvorm, zou een ernstige beknotting zijn van de mogelijkheden voor een coöperatie om zich als dusdanig kenbaar te maken en door andere coöperaties als 'gelijke' erkend te worden.
- het verdwijnen van de CV als autonome vennootschapsvorm (of de reductie tot een suffix bij de BVBA) zou de Belgische coöperatieve sector een ernstig concurrentieel nadeel berokkenen ten aanzien van de ons omringende landen, die zich veel eenvoudiger en visibeler als onthaalstructuur voor coöperaties zouden kunnen profileren. Gelet op het belang van België en Brussel op het internationale vlak zou dit een uitgesproken negatief signaal zijn, dat ertoe kan leiden dat (i) Belgische coöperaties het aanzienlijk moeilijker hebben om zich als dusdanig te handhaven op het internationale vlak, en (ii) coöperaties of belangenverenigingen van coöperaties een andere locatie dan België verkiezen, gelet op het uitgesproken negatieve klimaat ten opzichte van coöperaties, indien België ervoor zou opteren om deze rechtsvorm af te schaffen.
- Het verdwijnen van de CV als volwaardige, autonome vennootschapsvorm zou lijnrecht ingaan tegen de talrijke internationale aanbevelingen die net aandringen op een passend juridisch kader dat recht doet aan de eigenheid van de coöperatieve ondernemingsvorm (zie afdeling C.1 hierboven).

De NRC heeft begrip voor de betrachting van de BCV om het vennootschapsrecht zo eenvoudig mogelijk te houden en overtollige regels en rechtsvormen achterwege te laten. De NRC is echter van oordeel dat de nadelen die zouden voortvloeien uit een afschaffing van de CV - of de reductie ervan tot een verschijningsvorm/suffix van de BVBA - dermate groot zijn dat zij het behoud van een afzonderlijk vennootschapstype ruimschoots verantwoordt. De vereenvoudiging kan inderdaad geen doel op zich zijn, wanneer zij ten koste gaat van de maatschappelijke en sociaaleconomische belangen die het vennootschapsrecht beoogt te dienen.

D. Wettelijke invulling van de coöperatieve eigenheid

Bij de wettelijke verankering van de coöperatieve vennootschap als afzonderlijke rechtsvorm moeten deze voorwaarden centraal staan die uitdrukking geven aan de coöperatieve

eigenheid. Die voorwaarden moeten echter voldoende flexibel blijven om ruimte te laten voor het brede scala aan echte coöperaties die vandaag op het terrein actief zijn.

De NRC pleit voor een eigen en afzonderlijk boek voor de coöperatieve vennootschap in de vennootschapswet. Gelet op de doelstelling van de hervorming van het vennootschapsrecht lijkt het evenwel onnodig om alle werkingsregels voor de CV te hernemen. Voorgesteld wordt om, waar mogelijk, te verwijzen naar de regels van toepassing op de BVBA, zodat dubbel gebruik maximaal kan worden vermeden.

Voorgesteld wordt om minstens volgende beginselen verplicht te stellen opdat een vennootschap zou kunnen opteren voor de coöperatieve rechtsvorm:

(i) *wettelijke definitie van coöperatieve vennootschap*

Ter vervanging van het huidige artikel 350 van het Wetboek van Vennootschappen wordt voorgesteld om volgende definitie op te nemen van de coöperatieve vennootschap: *“De coöperatieve vennootschap is een vennootschap die is samengesteld uit een veranderlijk aantal vennoten met veranderlijke inbrengen en waarvan het doel is om de vennoten een economisch of sociaal voordeel te verschaffen en die beantwoordt aan de wettelijke vereisten vervat in dit Boek.”*

(ii) *de statuten bepalen dat het vennootschapsdoel wordt nagestreefd overeenkomstig de coöperatieve beginselen*

De statuten moeten bepalen dat het vennootschapsdoel wordt nagestreefd overeenkomstig de coöperatieve beginselen. Desgewenst kan daarbij worden gepreciseerd dat het vennootschapsdoel erin bestaat de vennoten een economisch of sociaal voordeel te verschaffen bij de bevrediging van hun beroeps- of particuliere behoeften. Deze voorwaarde sluit aan bij de vaststelling dat het streven naar winstmaximalisatie voor de vennoten niet de allesbepalende betrachting vormt binnen een coöperatieve vennootschap, maar dat zij zich laat leiden door een respect voor de coöperatieve basisbeginselen.

(iii) *de vennootschap telt minstens drie vennoten*

Deze regel is een overname van huidig artikel 351 W. Venn.

Dit criterium geeft uitdrukking aan de vaststelling dat de coöperatie wezenlijk een samenwerkingsvorm is waarbij, door het bundelen van de middelen, inspanningen of economische relaties, een efficiëntie, slagkracht en/of resultaat wordt beoogd die de vennoten afzonderlijk niet op eenzelfde manier zouden kunnen bereiken.

Ook gedurende haar bestaan moet de coöperatieve vennootschap steeds minstens drie vennoten tellen, met dien verstande dat zij over een regularisatiemogelijkheid moet kunnen beschikken (bv. gedurende één jaar) indien het aantal vennoten tijdelijk beneden dit minimumaantal terugvalt. Bij gebrek aan tijdige regularisatie, omvorming of ontbinding, zou de coöperatie het statuut als coöperatieve vennootschap verliezen, en van rechtswege worden omgevormd in een BVBA met variabel kapitaal.

- (iv) *vennoten moeten voldoen aan een statutaire hoedanigheidsvoorwaarde*

De statuten moeten de voorwaarden vastleggen waaronder een persoon de hoedanigheid van vennoot kan verwerven en behouden. Het verlies van de hoedanigheidsvoorwaarde leidt van rechtswege tot de uittreding als vennoot.

- (v) *de statuten regelen de toetreding, uittreding en uitsluiting en voorzien in welke gevallen de uittreding kan worden geweigerd en/of opgeschort*

Naast een hoedanigheidsvoorwaarde als minimale vereiste voor toetreding, moeten de statuten tevens bepalen onder welke voorwaarden een vennoot kan uittreden en voorzien in een regime dat toelaat om vennoten uit te sluiten. De verplichte uitsluitingsmogelijkheid, binnen het statutair nader te bepalen kader, garandeert dat de vennootschap over de middelen kan beschikken om indien nodig een vennoot uit te sluiten. Ook dit vormt een uitdrukking van het beginsel dat het collectieve belang primeert boven het individuele aandeelhoudersbelang.

Ter bescherming van het collectieve belang moet de vennootschap bovendien over een statutair nader in te vullen mogelijkheid beschikken om uittredingen te weigeren of tijdelijk op te schorten.

- (vi) *de aandelen van de vennootschap zijn steeds op naam*

De aanwezigheid van een "ledenregister" is van groot belang voor een goede coöperatieve werking. Deze voorwaarde is evenwel slechts essentieel in de mate waarin de BVBA ruimte zou laten voor gedematerialiseerde aandelen of onvoldoende waarborgen zou bieden voor het aanleggen en actualiseren van een vennotenregister. De voorwaarde van nominatieve aandelen sluit ook aan bij de verplichte hoedanigheidsvoorwaarde.

- (vii) *de vennootschap kent enkel aandelen met stemrecht en obligaties*

Als uitdrukking van het democratisch karakter van de coöperatieve vennootschap hebben alle aandelen steeds stemrecht. De omvang van dit stemrecht kan statutair nader worden ingevuld. Daarnaast kan de coöperatieve ook obligaties uitgeven. Andere effecten (winstbewijzen, converteerbare obligaties, warrants,...) kunnen niet worden uitgegeven.

- (viii) *tenzij in de statuten anders bepaald, hebben alle vennoten op de algemene vergadering gelijk stemrecht.*

Deze regel geeft uiting aan het principe van democratische besluitvorming in de algemene vergadering. De statuten kunnen evenwel van deze regel afwijken, daar er verschillende mogelijke democratische stelsystemen denkbaar zijn.

- (ix) *de bestuurder moet vennoot zijn, indien er meerdere bestuurders zijn moet een meerderheid van de bestuurders vennoot zijn (of een functie vervullen binnen een vennootschap)*

Deze voorwaarde wil verzekeren dat het bestuur in voldoende mate een vertegenwoordiging van de vennotenbasis uitmaakt en vormt tevens een aansporing voor de vennootschap om te investeren in de opleiding en vorming van vennoten.

Indien de bestuurder een rechtspersoon is, kan het volstaan dat aan deze voorwaarde is voldaan ofwel in hoofde van de rechtspersoon-bestuurder zelf, ofwel in hoofde van de vaste-vertegenwoordiger van de rechtspersoon-bestuurder. Aangezien ook vaak vennootschappen de hoedanigheid van vennoot bezitten, moet het inderdaad mogelijk zijn om deze rechtspersonen ook in het bestuursorgaan op te nemen of aan te wijzen als (al dan niet statutair) enige bestuurder, mits zij uiteraard conform het gemeen recht een vaste vertegenwoordiger aanwijzen die samen met de rechtspersoon aansprakelijk is voor de vervulling van dit bestuursmandaat (zie art. 61 §2 W.Venn.).

- (x) *indien de vennootschap geen commissaris heeft benoemd kan de algemene vergadering controlerende vennoten benoemen in afwijking van de individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid*

Deze vereiste sluit aan bij het huidige artikel 385 W.Venn. en voorziet in een mogelijkheid van een georganiseerde controle door een of meerdere vennoten in vennootschappen die geen commissaris hebben benoemd.

- (xi) *tenzij in de statuten anders bepaald, is het scheidingsaandeel bij uittreding, terugneming of uitsluiting gelijk aan de inbrengwaarde van de betrokken aandelen bij toetreding of bijneming*

Deze regel geeft uitdrukking aan het uitgangspunt dat in een coöperatieve vennootschap wordt in- en uitgetreden aan nominale waarde, zonder dat het scheidingsaandeel een deelname in de opgebouwde reserves omvat. Gelet op de verwachte afschaffing van het kapitaalbegrip wordt daarbij niet langer naar de nominale waarde maar wel naar de inbrengwaarde verwezen. De statuten kunnen evenwel van deze regel afwijken, nu dat in sommige coöperaties (bv. landbouwcoöperaties) deel uitmaakt van het economische evenwicht waarop de samenwerking tussen partijen is gesteund. Ook in geval van uitsluiting moeten statutaire afwijkingen uiteraard mogelijk blijven.

- (xii) *vennoten blijven gedurende vijf jaar na hun uittreding, uitsluiting of terugneming ten belope van hun (teruggenomen) inbreng aansprakelijk voor de schulden van de vennootschap aangegaan vóór het einde van het jaar van uittreding, uitsluiting of terugneming*

Deze regel sluit aan bij het huidige artikel 371 W.Venn. en vormt een uiting van het beginsel van de continuïteit van de vennootschap primeert boven de individuele positie

van de vennoot, zodat hij ten belope van zijn inbreng verder gehouden blijft tot de vooraf bestaande schulden van de vennootschap, ook nadat hij de vennootschap geheel of gedeeltelijk heeft verlaten.

(xiii) *de vennootschap erkent in haar transactierelaties de bijzondere rol van haar vennoten*

Deze regel sluit aan bij de historische praktijk van het ristorno, maar wil voldoende ruimte laten voor andere, meer flexibele benaderingen. Van een coöperatieve vennootschap wordt aldus verwacht dat zij in haar beleid in het bijzonder rekening houdt met, in voorkomend geval in een bevoorrecht regime voorziet voor, transactierelaties met haar vennoten.

(xiv) *de statuten bevatten het door de vennootschap nagestreefde dividendbeleid in het licht van het coöperatieve doel van de vennootschap*

Zoals boven reeds toegelicht onder (ii) vindt een coöperatie haar bestaansreden niet in het nastreven van winstmaximalisatie voor de vennoten. Van een coöperatieve vennootschap wordt dan ook verlangd dat de beoogde dividendpolitiek aansluit bij haar coöperatieve werking en de coöperatieve beginselen waardoor zij zich laat leiden. De statuten dienen daartoe de nagestreefde dividendpolitiek uiteen te zetten en te verantwoorden in het licht van haar coöperatieve doel.

E. Actualisering van de voorwaarden voor erkenning voor de NRC

De NRC stelt voor om het regime van erkenning van coöperatieve vennootschappen voor de NRC te behouden, maar de erkenningscriteria in beperkte mate te actualiseren en te vervangen door volgende voorwaarden:

(i) *Behoud van de huidige regel inzake democratische besluitvorming*

Dit is een herneming van artikel 1, §2, 3°, van het koninklijk besluit van 8 januari 1962, zoals momenteel geïnterpreteerd en toegepast door de NRC en de FOD Economie: "Alle coöperatieve vennoten hebben op de algemene vergadering gelijk stemrecht. De statuten mogen van deze regel afwijken voor zover geen enkele vennoot een aantal stemmen kan uitbrengen dat voor hem persoonlijk en als lasthebber hoger ligt dan een tiende van de aan de vertegenwoordigde aandelen verbonden stemmen. Telt de vennootschap meer dan duizend leden, dan mag in de tweede graad worden gestemd."

(ii) *Het aan de vennoten uitgekeerde dividend is matig*

Het principe van een matig dividend is een herneming van artikel 1, §2, 6°, van het koninklijk besluit van 8 januari 1962. Het dividend dat wordt uitgekeerd mag aldus niet hoger zijn dan de rentevoet vastgesteld door de Koning ter uitvoering van de wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor de Coöperatie, toegepast op het werkelijk gestorte bedrag van de aandelen.

- (iii) *Verbod om aan de bestuurders een vergoeding uit de winst toe te kennen*

De huidige voorwaarde dat het bestuursmandaat onbezoldigd wordt uitgeoefend, is niet meer in overeenstemming met de tijdsgeest en riskeert het aantrekken van competente bestuurders te bemoeilijken. Wel wordt voorgesteld om, in het verlengde van de bestaande voorwaarde (zie artikel 2, 3°, van het koninklijk besluit van 8 januari 1962), het verbod op tantièmes te handhaven.

- (iv) *Tenzij in de statuten anders bepaald, hebben de vennoten het recht uit te treden of een gedeelte van hun aandelen terug te nemen. Dit recht mag enkel uitgeoefend worden tijdens de eerste zes maanden van het boekjaar. Indien het scheidingsaandeel wordt bepaald aan de hand van de boekwaarde van het aandeel, geschiedt dit op basis van de balans van het boekjaar waarin de gebeurtenis heeft plaatsgehad die tot uitbetaling van het scheidingsaandeel aanleiding heeft gegeven.*

Dit is herneming van artikel 367 en 374 W.Venn. Deze voorschriften werden niet weerhouden als basisvoorwaarde om in aanmerking te komen voor de coöperatieve rechtsvorm, maar er wordt voorgesteld om ze te hernemen als voorwaarde voor de erkenning voor de NRC.

- (v) *De vennootschap zal jaarlijks een gedeelte van haar middelen besteden aan de informatie, vorming en opleiding van haar huidige of potentiële vennoten of de ruimere samenleving.*

Deze voorwaarde is nieuw en beoogt uitdrukking te geven aan het vijfde coöperatieve beginsel, zoals geformuleerd door de ICA ("opleiding, training en informatie"). Het lijkt evenwel niet zinvol om deze vereiste op kwantitatieve wijze te formuleren.

F. Overgangsrecht

De NRC vraagt bijzondere aandacht voor een werkzaam overgangsrecht, met voldoende lange overgangstermijnen en het vermijden van onnodige kosten voor de coöperatieve sector.

Het standpunt van de NRC beoogt om de coöperatieve rechtsvorm voor te behouden aan vennootschappen die op de coöperatieve beginselen zijn gesteund. Om die reden lijkt het passend om de regel van overgangsrecht zo te formuleren dat bestaande CVBA's, behoudens andersluidende beslissing, van rechtswege de vorm aannemen van een BVBA met variabel kapitaal. Enkel de coöperaties die zich uitdrukkelijk uitspreken vóór het behoud van de coöperatieve vorm, zouden dan – mits aan de minimumvereisten is voldaan – deze rechtsvorm kunnen behouden. Het behoud van het coöperatief statuut vereist dus een positieve keuze. Aangezien de oneigenlijke CVBA's niet langer nood zullen hebben aan de flexibiliteit die dit statuut vandaag biedt, mag verwacht worden dat zij geen bezwaar zullen hebben tegen de overgang naar de BVBA.

Tevens dient er, in het kader van het overgangsrecht, over gewaakt dat de ingrepen in het bestaande regelgevende kader geen aanleiding geven tot inconsistenties met andere wetgeving (bv. de verwijzingen naar coöperatief kapitaal in de prudentiële wetgeving voor de financiële sector, wanneer het kapitaalbegrip zou worden verlaten).
